

अयंचगुणदोषविभागोनवास्तवइत्याह कचिदिति आपदिप्रतिग्रहोगुणोऽप्यनापदिनिषिद्धत्वादोषः परधर्मश्चपरस्यगुणोऽपिअस्यदोषः दोषोऽपिकुटुंबत्यागादिर्विरक्तादेर्नदोषः अपितुविधिबलेनगुणः एवंयोऽयंगुणदोषयोरेकस्मिन्नर्थेनियमः गुणदोषार्थेवायोनियमः नियामकंशास्त्रं सतयोर्भेदमेवबाधते ॥ १६ ॥ दोषस्यकचिद्वोषत्वाभावेगुणत्वेचोदाहरणंदर्शयति समानस्यतस्यैवकर्मणः सुरापानादेराचरणमपतितानांपतनहेतुरपि जात्याकर्मणावापतितानां पुनःपातकमधिकारभ्रंशकंनभवति पूर्वमेवपतितत्वात् अतोऽत्रदोषस्यापिदोषतानास्तीत्यर्थः तथासंगोऽपि योयतेर्दोषःसगृहस्थस्यौत्पत्तिकः पूर्वस्वीकृतोनदोषः अपितुगुणः ऋतौभार्यामुपेयादित्यादिविधानात् उभयत्रदृष्टान्तः पूर्वमेवाधःशयानोयथानपत

कचिद्गुणोऽपिदोषःस्यादोषोऽपिविधिनागुणः ॥ गुणदोषार्थनियमस्तद्विदामेवबाधते ॥ १६ ॥ समानकर्माचरणंपतितानांनपातकम् ॥ औत्पत्तिकोगुणःसंगोनशयानःपतत्यधः ॥ १७ ॥ यतोयतोनिवर्तेतविमुच्येततस्ततः ॥ एषधर्मोऽनृणांक्षेमःशोकमोहभयापहः ॥ १८ ॥ विषयेषुगुणाध्यासात्पुंसःसंगस्ततोभवेत् ॥ संगोत्तत्रभवेत्कामःकामादेवकलिनृणाम् ॥ १९ ॥ कलेर्दुर्विषहःक्रोधस्तमस्तमनुवर्तते ॥ तमसाग्रस्यतेपुंसश्चेतनाव्यापिनीद्रुतम् ॥ २० ॥ तथाविरहितःसाधोजंतुःशून्यायकल्पते ॥ ततोऽस्यस्वार्थविभ्रंशोमूर्छितस्यमृतस्यच ॥ २१ ॥ विषयाभिनिवेशेननात्मानंवेदनापरम् ॥ वृक्षजीविकयाजीवनव्यर्थंभस्त्रेवयःश्वसनम् ॥ २२ ॥

तीति ॥ १७ ॥ अतोगुणदोषनियमविधीनांप्रवृत्तिसंकोचद्वारानिवृत्तावेवतात्पर्यमित्यभिप्रेत्याह यतोयतइति ॥ १८ ॥ यथाश्रुतप्रवृत्तिपरतांवेदस्यनिराकर्तुं प्रवृत्तिमार्गस्यानर्थहेतुतांदर्शयति विषयेष्वितिचतुर्भिः संगःआसक्तिः तत्रतेषुविषयेषुयेनप्रतिहन्यतेकामः तेनसहकामादेवकलिःकलहोभवति ॥ १९ ॥ दुर्विषहःतीव्रः तमःसंमोहः तंक्रोधंचेतनाकार्याकार्यस्मृतिःद्रुतंशीम् ॥ २० ॥ हेसाधोतथाकार्याकार्यस्मृत्यारहितोजंतुःशून्यायकल्पतेअसत्तुल्योभवतीत्यर्थः स्वार्थविभ्रंशःपुरुषार्थहानिःमूर्छितस्यमृततुल्यस्य ॥ २१ ॥ तत्तुल्यत्वंप्रपंचयति विषयेति व्यर्थंवृक्षजीविकयैवयोजीवनवर्तते समूर्छिततुल्यः अतएवयोभस्त्रेवश्वसनं वर्ततेसमृततुल्यः अतःस्वार्थनाशइत्यर्थः ॥ २२ ॥